

СТРУКТУРА ТА ЕЛЕКТРОПРОВІДНІСТЬ СПРЕСОВАНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ОСНОВІ ОКСИДУ ЦИНКУ

І.В. Курило¹, І.Є. Лопатинський¹, І.О. Рудий¹, М.С. Фружинський¹,
І.С. Вірт², І.В. Гадзаман², А.Н. Щупляк²

¹Національний університет „Львівська політехніка”, Україна,
²Дрогобицький державний педагогічний університет імені І.Франка,
Україна

Оксид цинку завдяки своїм унікальним властивостям – один із найбільш перспективних напівпровідникових матеріалів для електроніки, оптоелектроніки, спіноtronіки тощо.

Більшість досліджень нелегованого і легovanого ZnO стосується монокристалів або плівок, одержаних різними методами. Цю працю присвячено одержанню спресованого ультрадисперсного ZnO, легovanого домішками Mn, Co, Cr, дослідженню його структури та електропровідності. Вивчення властивостей і структури названих матеріалів, які можна віднести до класу композитів, становить науковий інтерес. Крім цього, з технологічних міркувань передбачається використання саме таких матеріалів як мішеней для лазерного осадження плівок.

Тверді розчини $Zn_{1-x}Mn_xO$, $Zn_{1-x}Co_xO$ і $Zn_{1-x}Cr_xO$ отримували методом твердофазних реакцій, які широко застосовують у керамічній технології. Вихідними компонентами для приготування шихти служили відповідні матеріали особливої чистоти. Порошки сполук $MnCO_3$, $CoCO_3$ та $CrCO_3$, одержані подрібненням до розміру частинок 50–100 нм, змішували відповідно з порошком ZnO і перемішували з додаванням дейонізованої води в яшмових барабанах планетарного млина САНД-1. Час змішування і помелу визначався ступенем гомогенізації і становив 16 год. Одержану суміш вихідних матеріалів осушували за температури 120 ± 5 °С. Попередній відпал суміші, у процесі якого відбувалась її активація, здійснювали на повітрі за температури 700 ± 5 °С протягом 4 год. Формування прес-заготівок діаметром 11,5–15 мм завтовшки 1–2,5 мм здійснювали методом ізостатичного пресування під тиском 40–60 МПа на гідравлічному пресі ПГ-10 без використання пластифікатора. Суміші спікали за температур, близьких до 1000 °С. Таким чином одержано тверді розчини $Zn_{1-x}Mn_xO$, $Zn_{1-x}Co_xO$ і $Zn_{1-x}Cr_xO$ складу $x=0,04$. Відпал зразків відбувався в камерній печі періодичної дії ВТП-06М1 в повітрі (точність контролю температури ± 5 °С) упродовж 3 годин. Максимальна температура відпалу, яка відповідала ізотермічній ділянці кривої нагрівання–охолодження становила 1110 °С.

Структуру зразків досліджено методом X-променевої дифрактометрії в θ - 2θ конфігурації. Температурні залежності електропровідності вимірювали двозондовим методом за допомогою електрометра “Metex”.